

Academische Werkplaats Publieke Gezondheid Limburg

Terugblik symposium 'Samenwerken aan relevante maatschappelijke vraagstukken in de publieke gezondheid'

Met succes, zo bleek alleen al uit de volle zaal met een brede vertegenwoordiging van het netwerk dat Maria Jansen opbouwde sinds de oprichting van de AWPG Limburg in 2006. Een divers netwerk van vele praktijkprofessionals, onderzoekers, beleidsmedewerkers en bestuurders. Voor de officiële start van het programma stond Fons Bovens kort stil bij de carrière van Maria Jansen bij de GGD, die in 1989 begon.

Daarin zette zij zich niet alleen in voor meer samenwerking over de muren van organisaties heen, maar ook voor de wetenschappelijke onderbouwing van wat de praktijk doet. Daarbij slaagde zij er in om miljoenen euro's subsidie binnen te halen voor het uitvoeren van relevant maatschappelijk onderzoek. "Je hebt veel van je idealen gerealiseerd. Vandaag gaan we kijken in hoeverre dat is gelukt en hoe de Academische Werkplaats verdergaat", zei Fons. Hij gaf daarop het woord aan Rianne Reijs, programmaleider Kenniswerkplaats Jeugd Zuid-Limburg, en een van de nieuwe katrekkers van de AWPG Limburg.

V.l.n.r. Jacques Costongs, Cor Spreeuwenberg en Nanne de Vries

Urgenter dan ooit

Zij ging in gesprek met de drie mannen die samen met Maria Jansen aan de wieg stonden van de AWPG Limburg: Nanne de Vries (hoogleraar Gezondheidsbevordering), Cor Spreeuwenberg (emeritus hoogleraar) en Jacques Costongs (oud-wethouder van Maastricht en voormalig voorzitter van het Algemeen Bestuur van de GGD Zuid Limburg). Zij vertelden dat de omstandigheden voor de start van een Academische Werkplaats destijds ideaal waren. Zo was sprake van bestuurlijke affiniteit en het feit dat het AZM recent was omgedoopt tot Maastricht UMC+. "En die plus stond voor meer doen aan preventie", vertelde Cor Spreeuwenberg. Ook was er volgens hem sprake van "verbeterpunten" voor de praktijk van zowel GGD als Jeugdgezondheidszorg. En dat was een belangrijk motief voor meer samenwerking van beleid, praktijk en onderzoek. "Precies waar Maria voor pleitte in haar proefschrift", constateerde Nanne de Vries. Jacques Costongs benadrukte dat de gedachte destijds was dat een Academische Werkplaats bovendien zou kunnen bijdragen aan het terugdringen van de

kansenongelijkheid op het gebied van gezondheid. Wat dat betreft is de AWPG “urgenter dan ooit”, concludeerde hij. “Er ligt een uitdaging voor gemeentes, er is heel veel werk te doen. Het zou goed zijn als we het principe van de Academische Werkplaats op meer beleidsterreinen in zouden zetten.”

Het nieuwe AWPG team, v.l.n.r. Christian Hoebe, Rianne Reijs, Mandy Leurs-Stijnen, Nicole Dukers-Muijers (niet op de foto: Brigitte van der Zanden & Ymke Evers)

AWPG Limburg gaat door

Fons Bovens introduceerde daarop de nieuwe kartrekkers van de AWPG, onder het motto “de Academische Werkplaats gaat door”. Als eerste was dat Mandy Leurs-Stijnen, als onderzoeker / epidemioloog bij de GGD verbonden aan de Academische Werkplaats. Zij vertelde dat bij tien jaar AWPG Limburg werd gesproken over een gezondere bevolking. “Nu zeggen we: we investeren in een gezonde generatie.” Dat gebeurt onder andere in het programma Kansrijke Start dat zich richt op de eerste duizend dagen van het leven. Voor dat doel zijn het medisch en sociaal domein intensiever gaan samenwerken en evalueert de AWPG nieuwe, innovatieve aanpakken. Mandy vulde de lijst vervolgens moeiteloos aan met tal van andere voorbeelden, zoals de Gezonde Basisschool van de Toekomst en het onderzoek naar de Gezonde School aanpak. Verder zet de Academische Werkplaats in op onderzoek naar

gezonde kinderopvang en het terugdringen van uithuisplaatsingen van kinderen.

Als tweede was Nicole Dukers-Muijers aan het woord, senior epidemioloog bij de GGD en universitair hoofddocent Gezondheidsbevordering. Zij vulde de lijst verder aan met sociaal-maatschappelijke vraagstukken die voortvloeien uit de corona pandemie. Daarnaast gaat het onderzoek naar andere infectieziekten en preventie daarvan ook volop door, evenals onderzoeken naar bescherming van de seksuele gezondheid en interventies voor gezond gedrag.

Aanpassen aan deze tijd

Derde spreker in de rij was Christian Hoebe, hoofd van de afdeling Seksuele Gezondheid, Infectieziekten en Milieu (SIM) en hoogleraar Sociale Geneeskunde, in het bijzonder infectieziektebestrijding. Hij vertelde dat onder zijn leiding een team het stokje van Maria overneemt en dat dit team de Academische Werkplaats “nog meer zal aanpassen aan deze tijd”. Uitgangspunt is de vraag wat het beleid nodig heeft om kinderen gezonder op te kunnen laten groeien en de gezondheid van de bevolking te verbeteren. “De samenwerking van beleid, praktijk en onderzoek blijft en daar zetten we het onderwijs bij. Waar het uiteindelijk om draait is dat we keuzes maken die er voor burgers toe doen. We zullen in co-creatie met anderen vanuit verschillende invalshoeken kijken naar het verhaal achter de cijfers”, aldus Christian Hoebe.

Blaue Zorg en Knooppunten kansrijke start

Aansluitend vertelden twee jonge onderzoekers over hun werk.

Sanne Grootjans vertelde wat er zoal gebeurt binnen het onderzoek Blaue Zorg in de wijk. Een mooi voorbeeld waarin onderzoekers met wijkbewoners samenwerken aan een betere gezondheid en meer welzijn. “Daarvoor is het nodig dat je echt de dialoog aangaat met mensen”, zei Sanne.

Nicole Smeets-Curvers

Nicole Smeets-Curvers ging in op de pilot met de [Knooppunten Kansrijke Start](#) in Kerkrade, Landgraaf en Vaals. In deze knooppunten werken onder andere huisartsen, verloskundigen en kraamzorg samen met de gemeenten, de jeugdgezondheidszorg, het maatschappelijk werk en de jeugdhulpverlening. De kernvraag in de samenwerking luidt: wat heeft een zwangere / een jong gezin in een kwetsbare positie nodig? "Professionals hopen zo eerder hulp in te kunnen zetten om grotere problemen te voorkomen."

Leon Geilen en Madeleine van Toorenburg

Vertraging en verslapping dreigt

Fons Bovens nodigde daarop gedeputeerde Madeleine van Toorenburg van de Provincie Limburg uit om naar voren te komen, evenals wethouder Leon Geilen van Sittard-Geleen. De gedeputeerde is verantwoordelijk voor de Sociale Agenda van de provincie, die feitelijk voortvloeit uit het rapport Op zoek naar de

Limburg-factor van Maria Jansen. De wethouder is tevens voorzitter van de stuurgroep Trendbreuk. Rianne Reijs hield hen een citaat voor van Maria Jansen uit het interview dat op de dag van het afscheid verscheen in dagblad De Limburger. "Vertraging en verslapping van de aandacht dreigt", zei Maria tegen de krant. De aandacht voor het inlopen van de gezondheidsachterstand van Limburg dus. Dat is zeker niet de bedoeling, zei Madeleine van Toorenburg. "Ik neem dit niet alleen mee naar Den Haag, maar ook in eigen huis. Dat zij verder moeten gaan en dat wij verder moeten gaan met die Sociale Agenda. Dat we er voor moeten zorgen dat al die betrokken partners door kunnen gaan."

Daarin kunnen onderzoekers een grote rol spelen, vindt zij: "We hebben de wetenschap nodig om politiek verder te komen. Laat zien waarom iets werkt, zoals de Gezonde Basisschool van de Toekomst. Zorg dat ze niet om je heen kunnen."

Leon Geilen zei zich graag aan te sluiten bij het pleidooi van Jacques Costongs voor het inzetten van Academische Werkplaatsen op meer terreinen. "We moeten onderzoeken wat er echt aan de hand is en welk beleid je dan nodig hebt. De echte winst kun je maken door ook het fysieke en sociale domein erbij te betrekken."

Bedrijfsleven en Euregio meer betrekken

Vervolgens gingen beiden in op verschillende vragen uit de zaal. Zoals de vraag hoe het bedrijfsleven beter kan worden gekoppeld aan het streven naar een vitale bevolking. Andrew Simons, kwartiermaker van de Gezonde Basisschool van de Toekomst, ging graag in op die vraag. "We moeten beter laten zien waar bedrijven hun voordeel mee kunnen halen; het lange termijn effect van meer gezonde kinderen." Ja, knikte Leon Geilen, "de jeugd van nu dat zijn de werknemers van de toekomst. Voor een vitale bevolking hebben we iedereen nodig. En daarbij moeten partners ook meer over de grens redeneren." Daarmee reagerend op een vraag over euregionale samenwerking van Brigitte van der Zanden van Euprevent, tevens een van de nieuwe AWPG kartrekkers.

Brigitte van der Zanden

Werken aan preventie in de regio en daarbuiten is iets waar Madeleine van Toorenborg het helemaal mee eens is. “Op Europees niveau is de scope nu aan het draaien. We moeten niet alleen reactief bezig zijn, maar ook meer preventief.”

Lex Burdorf

Een beetje activistischer graag

Als laatste kreeg Lex Burdorf als keynote speaker het podium. Hij is hoogleraar Maatschappelijke Gezondheidszorg aan het Erasmus MC Rotterdam en ging in op de uitdagingen en kansen voor de volksgezondheid. Volgens hem moeten onderzoekers veel kritischer naar de omgeving van mensen kijken in plaats van steeds nieuwe interventies bedenken. “Onze omgeving wordt vol gepleurd met fastfoodzaken. De sterkste stijging van fastfoodzaken is in wijken met een lage sociaaleconomische positie. En dan gaan wij als onderzoekers interventies bedenken om mensen gezondere keuzes te laten maken. Wat we moeten doen, is zorgen dat ze in Den Haag dat beeld van die omgeving veel beter op het netvlies krijgen. Er zijn veel hardere doelstellingen nodig en we moeten de

noodzaak daarvan inzichtelijk maken”, betoogde Lex, die de zaal voorhield dat lineair onderzoek daarvoor niet geschikt is. “De Academische Werkplaats is bij uitstek de plaats om relevante wetenschap te ontwikkelen en intersectoraal beleid te stimuleren. Laten we als wetenschappers een beetje activistischer worden”, besloot hij. Iets waar Maria Jansen altijd al goed in was.

V.l.n.r. Maria Jansen en Lidy van der Goot

Zoals er meer eigenschappen typisch voor haar waren, vertelde Lidy van der Goot-Wilms, hoofd van de afdeling Kennis & Innovatie (K&I) van de GGD. Zij ontleed in een allerlaatste rondje de ‘Maria-factor’ en benoemde onder andere haar gedrevenheid, haar lenige geest, haar harde werken en haar gezonde leefstijl. Na een laatste dankwoord aan Maria namens alle collega’s van de GGD, vertrok het gezelschap al wandelend richting aula van de universiteit voor de afscheidsrede.

Eindredactie: Team AWPG Limburg

Tekst: Karin Burhenne

Opmaak: Angelique Fanchamps

Fotografie: Stan Keulen